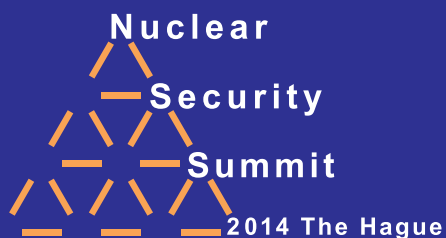

**E
V
A
L
U
A
T
I
E**

Evaluatie veiligheid NSS 2014

**24 - 25 March 2014
The Hague
The Netherlands**

Evaluatie veiligheid NSS 2014

Inhoud

1	Inleiding	3	7	Samenwerking	14
2	Algemeen beeld	4	7.1	Algemeen	14
3	Projectstructuur	4	7.1.1	Vorbereiding	14
	3.1.1 Vorbereiding	4	7.1.2	Uitvoering	14
	3.1.2 Uitvoering	5	7.1.3	Conclusies en aanbevelingen	14
	3.1.3 Conclusies en aanbevelingen	5	7.2	Oefenen	14
4	Rolduidelijkheid en rolvastheid	6	7.2.1	Vorbereiding	14
	4.1 Algemeen	6	7.2.2	Conclusies en aanbevelingen	14
	4.1.1 Vorbereiding	6	7.3	Communicatie	15
	4.1.2 Uitvoering	7	7.3.1	Vorbereiding	15
	4.1.3 Conclusies en aanbevelingen	7	7.3.2	Uitvoering	16
	4.2 Scenario's en sleutelbesluiten	7	7.3.3	Conclusies en aanbevelingen	16
	4.2.1 Vorbereiding	7	7.4	Samenwerking NSGBO (Politie)- LSGBO (KMar)	16
	4.2.2 Uitvoering	8	7.4.1	Vorbereiding	16
	4.2.3 Conclusies en aanbevelingen	8	7.4.2	Uitvoering	16
5	Besluitvorming	8	7.4.3	Conclusies en aanbevelingen	17
	5.1 Algemeen	8	7.5	Transport Heads of Delegation	17
	5.2 Advies Team (AT)	9	7.5.1	Vorbereiding	17
	5.2.1 Uitvoering	9	7.5.2	Uitvoering	18
	5.2.2 Conclusie en aanbevelingen	9	7.5.3	Conclusies en aanbevelingen	18
	5.3 ICCB	9	7.6	Accreditatie en screening	19
	5.3.1 Uitvoering	9	7.6.1	Vorbereiding	19
	5.3.2 Conclusies en aanbevelingen	9	7.6.2	Uitvoering	19
6	Informatievoorziening	10	7.6.3	Conclusies en aanbevelingen	19
	6.1.1 Vorbereiding	10	8	Taakuitvoering	20
	6.1.2 Uitvoering	10	8.1.1	Uitvoering	20
	6.1.3 Conclusie	11	8.1.2	Conclusies en aanbevelingen	20
	6.2 ASIC/LCMS	11	9	Algemene conclusie	21
	6.2.1 Uitvoering	11	10	Aanbevelingen	21
	6.2.2 Conclusie	12	10.1	Vasthouden	21
	6.3 Cyber info cel/cybersecurity	13	10.2	Geleerde lessen	22
	6.3.1 Uitvoering	13			
	6.3.2 Conclusie	13			

Op 24 en 25 maart 2014 vond in het World Forum te Den Haag de Nuclear Security Summit 2014 (NSS) plaats. Regeringsleiders uit 58 landen, duizenden delegatieleden en vele honderden journalisten kwamen op de internationale top af. Tijdens de top maakten de regeringsleiders afspraken over de beveiliging van nucleair afval en de opslag ervan, opdat nucleair terrorisme wordt voorkomen.

De Nederlandse overheid was verantwoordelijk voor de veiligheid tijdens de NSS. Een omvangrijke operatie, waarbij onder meer tijdelijk delen van de A4 werden afgesloten om een ongehinderde en veilige doorgang van de delegaties van Schiphol naar Den Haag en vice versa te bewerkstelligen. Op Schiphol werd de polderbaan geheel vrijgemaakt voor alle aankomende en vertrekkende delegaties. Ook was gedurende de top een aantal delen van het luchtruim gesloten. Verder werden de regeringsleiders continu bewaakt, en werden zowel fysiek als op het terrein van cyber vele beveiligingsmaatregelen genomen.

In de voorbereiding van de NSS is door de meest betrokken overheidspartijen afgesproken dat er voor het onderwerp veiligheid een evaluatie zou worden opgesteld. Deze partijen zijn:

- Ministerie van Veiligheid en Justitie;
- Ministerie van Buitenlandse Zaken;
- Ministerie van Defensie;
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu;
- Openbaar Ministerie;
- Gemeente Den Haag;
- Politie;
- Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Alle deelnemende organisaties evalueren zelf de voorbereiding en uitvoering van de NSS door hun eigen organisatie. Om het mogelijk te maken conclusies te trekken voor de uitvoering van het programma veiligheid als geheel, rapporteren de partijen ook aan de hand van uniforme beoordelingscriteria uit een referentiemodel. De uitkomsten van deze zelfevaluaties hebben geleid tot dit evaluatierapport.

Tevens zijn in dit rapport de uitkomsten verwerkt van evaluatiebijeenkomsten op vijf specifieke onderdelen:

- All Source Information Cell;
- Cyber info cel;
- Samenwerking Nationale Staf Grootchalig Bijzonder optreden Politie - Landelijke Staf Grootchalig Bijzonder Koninklijke Marechaussee (KMar) optreden;
- Transport Heads of delegation;
- Accreditatie en screening.

2

Algemeen beeld

Over het algemeen bestaat er tevredenheid over en trots op de voorbereiding en het verloop van de NSS. Het resultaat was goed en het verloop was veilig. Hiermee is voldaan aan de criteria die door de ministeriële commissie NSS waren gesteld: een waardige, veilige en ongestoorde NSS. Ook het beeld bij het grote publiek over de NSS was uiteindelijk positief. Er vond tijdens de top een verschuiving van aandacht plaats van de (kosten) van de beveiligingsmaatregelen naar de inhoud van de top en de positieve PR voor Nederland.

De voorbereiding van de NSS is, zeker gezien de complexiteit, door alle betrokken partijen in gezamenlijkheid gedegen opgepakt. Door de ervaringen die in de voorbereiding en tijdens de top zijn opgedaan, is veel geleerd, zijn nieuwe verbanden gelegd, en is waardevolle ervaring met nieuwe processen en structuren opgedaan.

De samenwerking tussen de betrokken partners is goed verlopen, zowel in het voorbereidingsproces als in de uitvoering. De intensieve samenwerking heeft er toe geleid dat relaties over en weer zijn verdiept en dat contacten over andere onderwerpen met de samenwerkingspartners merkbaar gemakkelijker en soepeler verlopen. Het NSS-proces kan hierbij ook voor de lange termijn een positieve doorwerking hebben.

3

Projectstructuur

3.1.1 Voorbereiding

Doordat de werkwijze nationale evenementen tamelijk klassiek georiënteerd is op bewaken en beveiligen, lag hier in het begin van de voorbereiding de focus op. Daar kwam bij dat in het begin de Politie ver voorop liep, wat eveneens tot een grote nadruk op de bewaken- en beveiligingsinvalshoek leidde. Dit leverde een voortvarende start op. De start van het project vond op andere onderdelen (bijvoorbeeld crisisbeheersing, veiligheidsregio's, cyber) minder voortvarend plaats, waardoor sommige partijen en daarmee sommige thema's pas in een later stadium aan bod kwamen.

Verder is gekozen voor een stevige aanpak van de veiligheid. Enerzijds wordt dit nodig bevonden vanuit de belangen en de vooraf ingeschatte dreiging, anderzijds worden er wel vraagtekens gesteld bij de inzet van mensen en middelen; achteraf kan worden geconcludeerd dat die inzet op onderdelen wellicht te risicomidend geweest.

Er is sprake geweest van een lange voorbereidingstijd. Gedurende deze tijd hebben de partijen intensief samengewerkt, zowel op besluitvormend als op adviserend en uitvoerend niveau. Hierdoor is veel begrip ontstaan voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden. Dit heeft bijgedragen aan vertrouwen tussen betrokken besluitvormers en de rolvastheid positief beïnvloed.

Aan de andere kant laat een lange voorbereidingstijd ruimte voor veel overleg en het in een laat stadium nemen van beslissingen.

De werkwijze nationale evenementen is aangevuld met expertgroepen ressorterend onder een Projectgroep Veiligheid (PGV). De opzet was om uit de deelnemende organisaties op thema's mensen bij elkaar te brengen die voor inhoudelijke expertise zorgden. Deze structuur heeft geleid tot soms vernieuwende en vaak pragmatische invullingen. De intensieve

samenwerking in de voorbereiding tussen medewerkers van de betrokken partijen heeft gezorgd voor het ontstaan van netwerken en het toenemen van het onderling vertrouwen. Er waren veel expertgroepen met allerlei dwarsverbanden. Het grote aantal expertgroepen zorgde voor complexiteit in de projectstructuur. De afstemming tussen de expertgroepen was vaak bilateraal of en marge van de PGV. Het afstemmings- en coördinatieoverleg (ACO) heeft slechts gedeeltelijk geleid tot structurele afstemming. Daarnaast stelde de vertrouwelijkheid van informatie soms grenzen aan de informatie-uitwisseling tussen de betrokken partijen in de voorbereiding op de NSS.

Het werken met expertgroepen heeft zijn nut zeker bewezen. Alle partijen hadden hun inbreng in deze groepen, wat de kwaliteit van de output zeer ten goede kwam. Bovendien werden de partijen hierdoor ook van veel informatie voorzien. De rol en verantwoordelijkheden van de expertgroepen hadden wel scherper neergezet kunnen worden, die was niet bij iedere partij even duidelijk. Ook aan de afstemming en de uitwisseling van informatie tussen de expertgroepen kan een volgende keer meer aandacht worden besteed. Hierbij zou een projectgroep Veiligheid een voortrekkende rol kunnen vervullen.

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft een belangrijke coördinerende en soms trekkende rol gespeeld. De NCTV heeft in de samenwerking een effectieve rol gespeeld, door de nadruk te leggen op inhoud en resultaat en niet zozeer op posities. Zo werd het hoog-ambtelijk overleg met de Politie, Buitenlandse Zaken, Defensie, Rijkswaterstaat, de gemeente Den Haag en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst niet per definitie voorgezeten door de NCTV, maar wisselde het voorzitterschap. Deze setting vergrootte het draagvlak onderling en kwam de samenwerking ten goede. Tevens was de NCTV vertegenwoordigd in verschillende gezagen.

3.1.2 Uitvoering

De structuren hebben zowel in de voorbereiding, als in de uitvoering naar tevredenheid gewerkt. Alle partijen waren (uiteindelijk) in alle onderdelen van de structuur die hen aangingen vertegenwoordigd, zowel landelijk als lokaal.

Binnen de Politie is gewerkt met territoriale Staven Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBO's) op eenheidsniveau alsmede voor het eerst met een Nationale Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (NSGBO), onder leiding van een nationaal commandant. De NSGBO trad voor de meeste processen ondersteunend en coördinerend op in de richting van de betrokken politie-eenheden en was sturend op nationaal niveau voor die processen waar dat nodig was, zoals Bewaken en Beveiligen, Intelligence en Interventie. Daarnaast vertegenwoordigde de NSGBO de Politie in belangrijke mate in de bestuurlijke bovenbouw. Binnen de Politie is tevens een stuurgroep NSS ingesteld onder leiding van de korpsleiding, die zich heeft geconcentreerd op de beheersmatige zaken, waarmee invulling is gegeven aan de belangrijke rol van de bedrijfsvoering, informatievoorziening en ICT gedurende deze operatie.

3.1.3 Conclusies en aanbevelingen

Voor een voorbereiding die recht doet aan alle belangen en competenties is betrokkenheid vanaf het begin van alle partijen gewenst. Voor een volgende keer zou de start van het voorbereidingsmoment door de opdrachtgever duidelijker kunnen worden gemarkeerd en getimed. Ook door het geven van gerichte opdrachten kan men voorkomen dat op allerlei niveaus al wordt begonnen met de voorbereiding in een (te) vroeg stadium.

Bij de voorbereiding van een groot evenement verdient het aanbeveling een bewuste afweging te maken tussen de benodigde tijd voor een goede voorbereiding en de benodigde druk om efficiënt te werken. Indien een lange voorbereidingstijd een gegeven is, maak hier dan gebruik van door ook de afwikkeling alvast volledig voor te bereiden en in te regelen, zoals WOB-verzoeken en de beheersmatige afhandeling (urenverantwoording, financiële rapportages, parlementaria).

Omdat de partijen in alle onderdelen van de structuur die hen aangingen vertegenwoordigd waren, waren zij voldoende geïnformeerd en betrokken bij de besluitvorming. Betrek bij volgende evenement zoveel mogelijk alle betrokken partijen op alle onderdelen in de voorbereidingsstructuur.

Het werken in expertgroepen droeg bij aan de samenwerking tussen de betrokken partijen, zowel tijdens de voorbereiding als de uitvoering en is voor herhaling vatbaar. Er dient een afweging te worden gemaakt tussen de behoefte aan expertgroepen op verschillende thema's, en de toename van complexiteit bij de toename van het aantal expertgroepen. Aan de interactie tussen de expertgroepen kan een volgende keer meer aandacht worden besteed. Het is zaak ervoor te zorgen dat de expertgroepen onderling afstemmen en op elkaar zijn aangehaakt ter voorkoming van overlap en lacunes. De werking van een afstemmingsoverleg kan worden verbeterd door dit beter aan te laten sluiten op de fasen van het traject. Dit laat onverlet dat op sommige dossiers pressure cooking uitstekend werkte.

De structuur met de NSGBO en een stuurgroep NSS bij de Politie heeft adequaat gefunctioneerd. De NSGBO heeft goed gefunctioneerd in het bijzonder richting de bestuurlijke bovenbouw en ook in de samenwerking met het LSGBO KMar, Defensie, betrokken inlichtingendiensten en buitenlandse politiediensten.

De opschalingsstructuur bij de Politie waarbij, naast de gebruikelijke territoriale SGBO's, een NSGBO en een stuurgroep op strategisch korpsniveau zijn ingesteld, heeft haar operationele, beheersmatige en bestuurlijke meerwaarde bewezen.

De fysieke aanwezigheid van de NCTV in de lokale gezagen tijdens de voorbereidingen heeft een wezenlijke bijdrage geleverd aan de korte tijd die nodig was voor besluitvorming, adequate informatiedeling en wederzijds begrip voor elkaars verantwoordelijk- en bevoegdheden, werkwijzen en cultuur. Overweeg bij grote evenementen vaker deelname van de NCTV in de lokale gezagsdriehoeken.

4

Rolduidelijkheid en rolvastheid

4.1 Algemeen

De rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn goed doordacht en in verschillende documenten op verschillende niveaus vastgelegd. Deze zijn waar nodig ter besluitvorming voorgelegd aan het bevoegd gezag. Op basis hiervan was voor eenieder duidelijk wat van hem werd verwacht. Niet altijd was duidelijk wat de status van een document was. Waar dit tot onduidelijkheden leidde, of waar om andere reden de rolverdeling niet geheel helder was, zijn partijen daar op pragmatische wijze effectief mee omgegaan.

Veel tijd is gestoken in de het bepalen van de verhouding landelijk - lokaal. Tijdens de voorbereiding van de NSS heeft in het denken hierover een ontwikkeling plaatsgevonden van nationaal, tenzij ..., naar lokaal, tenzij ...

Met name de discussie tussen de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en Gemeente Den Haag over verantwoordelijkheden heeft lang geduurd. Dit is te verklaren uit de complexiteit van de verantwoordelijkheidsverdeling van het openbaar bestuur in Nederland en de afspraak zoveel als mogelijk via de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling te werken. Er is tot vlak voor de start van de NSS discussie geweest. Dat de besluitvorming rond de afstemming in gezagen en verdeling van verantwoordelijkheden pas vlak voor de operatie tot stand is gekomen, heeft gevolgen gehad voor de voorbereiding van de operatie. Weliswaar heeft dat uiteindelijk het veiligheidsniveau van de NSS niet geschaad, maar een volgende keer dient besluitvorming zodanig tijdig voor aanvang van het evenement plaats te vinden, dat deze goed kan worden verwerkt in de voorbereiding van de operatie. Uiteindelijk is de rolverdeling goed uitgekristalliseerd.

4.1.2 Uitvoering

Er is gewerkt volgens de in documenten vastgelegde structuren en taak- en verantwoordelijkheidsverdeling. Er is niet gewerkt met één integraal draaiboek, daarvoor was de NSS te complex en waren de betrokken partijen te divers.

Hiervoor in de plaats zijn daags voorafgaand aan de NSS de sleuteldocumenten en draaiboeken tussen alle partijen uitgewisseld en beschikbaar gemaakt. Waar nodig is in de uitvoering de structuur pragmatisch en flexibel toegepast.

NCTV werd gaandeweg meer algemeen coördinerend voor alle veiligheidsmaatregelen.

4.1.3 Conclusies en aanbevelingen

Over het algemeen was de rolverdeling duidelijk. Op een aantal specifieke onderwerpen was deze minder duidelijk. Dit heeft niet tot incidenten geleid, in de samenwerking zijn de partijen hiermee flexibel omgegaan.

Afspraken over de bestuurlijke afstemming in de gezagen en de verdeling van verantwoordelijkheden dienen tijdig voor aanvang van een evenement te worden gemaakt, zodat de uitvoerende diensten in hun voorbereiding voldoende tijd hebben deze afspraken mee te nemen.

Bij volgende evenementen dient per evenement te worden bezien of het karakter zich leent voor een integraal draaiboek, of meer voor draaiboeken op onderdelen en verder meer improvisatie.

4.2 Scenario's en sleutelbesluiten

4.2.1 Voorbereiding

Er zijn meerdere scenario's ontwikkeld voor mogelijke incidenten, inclusief taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Op basis van de scenario's is een lijst met sleutelbesluiten opgesteld. Een sleutelbesluit geeft aan wie het besluit neemt en wie erbij betrokken is. Deze zijn als hoofdstukken gebracht onder de zogenaamde Koepelnotitie. Ook een aantal andere gemeenschappelijke basisdocumenten over onder andere Communicatie en beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen waren opgenomen in dit gemeenschappelijk handboek.

Dit handboek was voor alle betrokken partijen een belangrijke leidraad die in de praktijk goed werkte.

Bij de Politie zijn de scenario's inclusief sleutelbesluiten vertaald in een maatregelenmatrix voor de belangrijkste werkprocessen. Deze scenario's zijn waar nodig uitgewerkt in deeldraaiboeken en multi afgestemd met relevante (veiligheids)partners zoals de gemeenten, de GHOR, de brandweer, betrokken Veiligheidsregio's en de organisatie van het evenement.

Verder is een beveiligingsconcept gehanteerd (dreigingsmatrix, scenario's en maatregelenmatrix) met daaraan gekoppelde maatregelenpakketten. Bij delegaties met een bijzonder dreigingsrisico is in aanvulling op de matrix maatwerk toegepast.

Dit beveiligingsconcept is vooraf gezamenlijk met DSI, Politie en BZ, toegelicht aan de buitenlandse partijen tijdens zogenaamde advance visits.

4.2.2 Uitvoering

De scenario's en de daarop gebaseerde sleutelbesluiten maatregelenmatrices en draaiboeken, boden houvast, ook in situaties waar eventueel moest worden afgeweken van de gemaakte plannen. Alle afwijkingen zijn opgevangen binnen de tevoren opgestelde scenario's. Ook de overige documenten onder de Koepelnotitie hebben een belangrijke rol gespeeld bij de uitvoering.

4.2.3 Conclusies en aanbevelingen

Het hanteren van een matrix van scenario's en sleutelbesluiten maakte de verantwoordelijkheden en rollen helder. Dit gaf rust en focus in de uitvoering. Blijf sleutelbesluiten hanteren.

Door de scenario's en sleutelbesluiten en door de overige documenten opgezet onder de Koepelnotitie, wisten de partijen vooraf waar zij in de uitvoering aan toe waren, en hadden zij een raamwerk dat hun samenwerking en de improvisatie bij onverwachte gebeurtenissen faciliteerde.

De onder de Koepelnotitie ontwikkelde documenten dienen als standaard bij volgende elementen gehanteerd te worden. Geadviseerd wordt deze op te nemen in het Handboek Nationale Evenementen.

Ook het werken met 'advance visits' om het beveiligingsconcept aan de delegaties te communiceren, was zeer succesvol en voor herhaling vatbaar.

5

Besluitvorming

5.1 Algemeen

De besluitvorming, zowel gezamenlijk als binnen de partijen is afdoende geweest. Het in de voorbereiding opgebouwde netwerk, de korte lijnen en de hoge betrokkenheid van de partijen hebben hier zeer aan bijgedragen.

Voor de Politie was de NSGBO single point of contact voor de bestuurlijke bovenbouw en partners op nationaal niveau.

5.2 Advies Team (AT)

5.2.1 Uitvoering

De Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCB) werd via het AT voorzien van een situatiebeeld en een duiding. Er zat een zo kort mogelijke tijd (15 minuten) tussen het verwerken van de laatste gegevens van het dreigingsbeeld, de duiding, en de aanvang van het AT.

De Politie werkte met een nationale situatie rapportage op basis van het beeld in de betrokken eenheden. Dit beeld werd permanent gedeeld met het AT in het ICCB. Ook was er periodiek overleg tussen de Nationaal Commandant en de voorzitter van het AT over de strategische bijzonderheden.

Het hoofd van het AT werd een- of tweemaal per etmaal door de Nationaal Commandant bij gesproken op het huidige en toekomstige beeld. Hulpmiddel hierbij was het algemeen geïntegreerd veiligheidsbeeld van de All Source Information Cell (ASIC).

Het AT had een brede samenstelling met meerdere vertegenwoordigers per partij. Dit maakte het AT groot, terwijl lang niet altijd onderwerpen op de agenda stonden die al die vertegenwoordigers aangingen.

De besprekingen in het AT gingen soms breder dan de in het project omschreven rol van het AT, bijvoorbeeld over het begeleiden van Nederlandse ministers.

5.2.2 Conclusie en aanbevelingen

De AT/ICCB-structuur heeft voor de deelnemende partijen goed gewerkt, onder andere doordat zij goed vertegenwoordigd waren in het AT. Het AT had wel een brede samenstelling met meerdere vertegenwoordigers per partij. Hier kan meer flexibiliteit in worden betracht door voorafgaand aan het AT te bepalen wie gezien de te bespreken thema's aanwezig moeten zijn. Uiteraard dient wel altijd van elke partij minimaal één vertegenwoordiger aanwezig te zijn.

Het werken met een situatieschets en duiding voor AT/ICCB maakt de vergaderingen efficiënter en effectiever.

Het AT was rolvast, in die zin dat het zich niet onnodig met het regionale of lokale niveau bezig hield.

5.3 ICCB

5.3.1 Uitvoering

Er was gezien de omstandigheden en de rol van het ICCB geen reden om besluiten te nemen. De bijeenkomsten, die kort duurden, hadden het karakter van een briefing.

5.3.2 Conclusies en aanbevelingen

De samenwerking binnen het ICCB was goed. Het onderling vertrouwen, een pragmatische coördinerende opstelling van de NCTV, en de focus op gezamenlijk resultaat heeft daaraan bijgedragen. Belangrijk hierbij was de bekendheid met elkaar en ervaring met eerdere evenementen zoals de Troonswisseling 2013. Zowel het AT als het ICCB zijn goed in hun rol gebleven. Geen besluiten op ICCB niveau als die niet nodig zijn, geen onnodige bemoeienis met het regionale of lokale niveau.

6.1.1 Voorbereiding

De kaders voor de verschillende informatieprocessen en voor de ICT-voorzieningen zijn neergelegd in verschillende contourennota's. Ook binnen de verschillende partijen zijn vooraf duidelijke afspraken gemaakt over het informatieproces.

Binnen de (N)SGBO structuur is door het Nationale Hoofd Informatie (NHIN) een deeldraaiboek informatie opgesteld, op basis van een eerder in de PGV vastgestelde contourennota, waarin de werking van het nationale informatieproces, de op te leveren informatieproducten, de werking van de Open Source intelligence (OSINT) en de wijze van inwinnen en verwerken staat beschreven. In dit plan wordt aangesloten bij de werkwijze "nationaal evenement" waarbij informatie van verschillende veiligheidsdiensten wordt betrokken.

Bij de Landelijke Eenheid in Driebergen is een moderne Command and Control Room ingericht voor de NSGBO, inclusief back offices per knop, alsmede de ASIC en een Verkeersgeleidingscentrum (VGC) voor de begeleiding van de stoetjes en om de verkeerslogistiek te managen.

Teneinde overbelasting van C2000 te voorkomen is door de Politie een nieuwe werkwijze ingevoerd waarbij tijdens een groepsgerichte inzet niet elke individuele medewerker over een portofoon beschikte. Ook werd door de Politie - met instemming van de minister - het gebruik van gespreksgroepen door Politie en andere hulpdiensten strak geregisseerd.

De beveiliging was van tevoren mede door de aandacht voor Cyber security op peil gekomen. Zo heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn ICT systemen onafhankelijk gemaakt, via zelfstandige netwerken met eigen voorzieningen.

Een punt dat zowel tijdens de voorbereiding als de uitvoering aandacht verdient is de omgang met gerubriceerd materiaal. Dit werd veelvuldig (via onbeveiligde digitale lijnen) over het internet gedeeld tussen betrokken partijen. Veel informatie werd staatsgeheim verklaard, terwijl het in veel gevallen de vraag is of dat wel nodig was. Dat heeft in de samenwerking hinderlijk gewerkt. Door strikte toepassing van de daarvoor geldende regels en afspraken, zal alleen in noodzakelijke gevallen worden besloten tot het tot staatsgeheim verklaren van documenten. Dit leidt waarschijnlijk tot minder documenten die tot staatsgeheim worden verklaard. Minder classificatie van gegevens, biedt ook een oplossing voor het feit dat geclassificeerde documenten over het internet werden verzonden.

6.1.2 Uitvoering

De partijen zijn over het algemeen tijdig en volledig geïnformeerd over gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan. Opvallend is dat informatie het meest werd gedeeld en het snelst uitgewisseld, als er van tevoren kennis was gemaakt en contactgegevens waren uitgewisseld. Vaak waren partijen gezamenlijk fysiek aanwezig op één locatie, zoals bij de NCTV of bij de ASIC in Driebergen; dat leidt tot korte lijnen en veel bereidheid om informatie te delen. Op onderdelen is ook gewerkt met liaisons of vaste aanspreekpunten, bij andere partijen of op andere locaties. Ook dat leidt tot een efficiënte informatie-uitwisseling. Zo heeft de AIVD samen met de MIVD, in afstemming met de Politie, dagelijks briefings verzorgd voor de liaisons van de partners.

Zowel tijdens de voorbereiding als de uitvoering werd veelvuldig gerubriceerde informatie gedeeld tussen de betrokken partijen.

De beschikbare ICT-middelen, inclusief de communicatiemiddelen bleken afdoende. De werkwijze om in de omgeving van het World Forum het aantal C2000 gespreksgroepen te beperken, heeft de druk op de zendmasten verminderd.

6.1.3 Conclusie

Tijdens de NSS is de informatievoorziening goed verlopen. De partijen zijn over het algemeen tijdig en volledig geïnformeerd over gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan. Korte lijnen door het tevoren uitwisselen van contactgegevens, de aanwezigheid van medewerkers van de verschillende partijen op één locatie en het gebruik maken van liaisons, verbeteren en versnellen de onderlinge informatie-uitwisseling.

Het is goed een volgende keer op een zo vroeg mogelijk tijdstip het rubriceringsniveau van de uit te wisselen informatie vast te stellen en een bijbehorende ICT-infrastructuur in te richten. Daarbij dient scherper te worden gekeken wanneer een classificatie als staatsgeheim echt noodzakelijk is.

6.2 ASIC/LCMS

6.2.1 Uitvoering

De ASIC vormde de spil in de informatievoorziening tijdens de NSS. De ASIC voorzag onder andere in een Actueel Geïntegreerd Veiligheidsbeeld (AGVB). Het beeld was via het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS) toegankelijk van lokaal tot nationaal niveau voor alle relevante belanghebbenden die op LCMS waren aangesloten. De inrichting van LCMS sloot grotendeels aan op de behoefte. Niet alle partners waren actief in LCMS. De AIVD en MIVD hebben LCMS vooral gebruikt om informatie te verkrijgen, aangezien wettelijke kaders het onmogelijk maken gerubriceerde informatie op deze wijze te verspreiden.

De samenwerking in ASIC verliep buitengewoon goed, partners waren bereid informatie te delen en men respecteerde elkaars professionaliteit. Voor een open uitwisseling van informatie tussen partijen is onderling vertrouwen van groot belang. De intensieve voorbereidingsfase van de ASIC met daarin verschillende oefeningen, is zeer nuttig gebleken. Op deze manier werden processen duidelijk, kende men elkaar en elkaars belangen beter en groeide het vertrouwen onderling. Dit werd versterkt doordat vertegenwoordigers van de partijen fysiek op één locatie aanwezig waren.

De ASIC heeft sleutelfunctionarissen op tijd in staat gesteld besluiten te nemen. Er was op nationaal niveau steeds een compleet en relevant beeld van de situatie van de NSS. Het doel was één informatie-organisatie voor alle besluitvormers op alle niveaus, het beeld was bij sommigen dat ASIC een informatie-organisatie voor het Rijk was. De partijen zijn over het algemeen tevreden over de ASIC situatierapportages en het integrale gebruik van LCMS.

Wel hebben verschillende partijen aangegeven zich niet altijd te hebben herkend in de situatieschets en duiding die op basis van het AGVB in het AT en ICCB werd ingebracht, omdat deze te veel afweken van het AGVB. Aan de andere kant heeft de duidende instantie aangegeven dat het AGVB niet volledig voldeed aan de behoeften van hoog ambtelijke en bestuurlijke gremia. Ook heeft de voorzitter AT aangegeven hoe hij het AT geïnformeerd wilde hebben.

Overwogen kan worden om vaker een ASIC toe te passen. Dé toegevoegde waarde van de ASIC is dat meerdere partijen gemeenschappelijk naar een situatie kijken, de belangen bij elkaar brengen en een AGVB opleveren. Het opstarten van de ASIC kan onder meer zinvol zijn bij politiek-bestuurlijk gevoelige gebeurtenissen waarbij meerdere partijen zijn betrokken en er sprake is van meerdere besluitvormingslagen. Voor ieder evenement of incident kan maatwerk plaatsvinden met bijvoorbeeld de betrokken partijen.

Het goed functioneren van een ASIC vergt vertrouwen in elkaar. Hier is een investering in middelen en mensen en tijd voor nodig. Waarschijnlijk zijn er te weinig ASIC-waardige evenementen, waardoor een (semi-)permanente ASIC organisatie de investering niet waard is. Hierdoor is bij iedere toepassing van een ASIC weer een langere voorbereidingstijd noodzakelijk.

6.2.2 Conclusie

De ASIC heeft zijn toegevoegde waarde bewezen door informatie van partijen te ontsluiten. Het is te overwegen bij een volgend nationaal evenement met een omvang als de troonswisseling of de NSS wederom gebruik te maken van de ASIC. Als daarvoor wordt gekozen, is maatwerk noodzakelijk. Zowel het doel als de omvang dient te worden toegesneden op het specifieke evenement.

Aandachtspunt is op tijd te beginnen met voorbereiden en het gemeenschappelijk oefenen van geselecteerde informatiemangers. Mochten er aspecten zijn die voor verbetering vatbaar zijn, dan kunnen die bijtijds worden herkend en verholpen. Verder dienen afspraken te worden gemaakt rond het spanningsveld tussen het AGVB en de situatieschets inclusief duiding, die bij het AT wordt ingebracht.

ASIC is vanwege de langere voorbereidingstijd vooral geschikt voor grote evenementen. Verder hoeft ASIC niet altijd meerdere partijen te dienen, maar dient ASIC wel vanuit een multiperspectief van informatie te worden voorzien (mono-output kan, multi-input moet). De ASIC is niet een rijksinstrument, maar kan ook (alleen) voor andere niveaus van toepassing zijn.

Het AT wordt geadviseerd de situatieschets en duiding voortaan terug te koppelen aan de ASIC, zodat de ASIC kan constateren of de strekking van de in het AGVB ingebrachte informatie voldoende is teruggekomen in het AT.

Het vertrouwen in elkaars kennis en kunde, alsmede het zicht op elkaars informatiebehoeften dient te worden bevorderd, bijvoorbeeld door afspraken te maken over de werkwijze en deze afspraken bij alle partijen te implementeren door gemeenschappelijke training en oefening.

Het LCMS was van grote waarde voor de informatievoorziening tijdens de NSS en is bijzonder nuttig om in de breedte informatie uit te wisselen. Een volgende keer moet er opnieuw aandacht zijn voor het feit dat de partijen de beschikking krijgen over de juiste toegangsrechten om informatie te verkrijgen. Vaker met LCMS werken vergroot het vertrouwen en zal meer partners overtuigen van de meerwaarde van deze vorm van informatiedeling. Indien wordt besloten vaker een ASIC in te zetten, dient aandacht te worden besteed aan het samenspel tussen ASIC en de techniek (onder meer LCMS). Dat was voldoende, maar kan nog beter op de behoeften van de ASIC worden aangepast.

6.3 Cyber info cel/cybersecurity

6.3.1 Uitvoering

Voor en tijdens de NSS top heeft de Cyber Info cel de NSS- en lijnorganisaties voorzien van een samengesteld cyberbeeld en adviezen en van cyber gerelateerde duidingen van dreigingen en incidenten. Ook was de cyber info cel de centrale vraagbaak over cyber voor NSS gerelateerde organisaties. Het bundelen, verrijken en delen van cyberinformatie naar de ASIC en binnen de lijn heeft geresulteerd in duidelijkheid en “rust” bij incidenten en verstoringen. Bij incidenten tijdens de NSS kon ook altijd gekeken worden of dit binnen het normbeeld viel of dat het incident hiervan afweek. In de Cyber info cel zaten de verschillende disciplines fysiek bij elkaar. Dit bevordert de snelheid waarmee geschakeld wordt.

Cybersecurity is op de kaart gezet (heeft bijvoorbeeld veelvuldig op de agenda's van verschillende bestuurlijke gremia gestaan). Ook vitale partijen zijn zich bewuster geworden van de invloed van cyber. Aan de hand van presentaties bij de ISAC's en het schouwen van voor de NSS vitale cyberobjecten is het belang aangetoond van aandacht voor cybersecurity en is aangegeven waar mogelijk de zwakke plekken zitten. Dit heeft naast bewustwording een structureel verhoogde digitale weerbaarheid bewerkstelligd (ook ná de NSS).

Cybersecurity is een doorsnijdend thema en gaat elk onderdeel en thema aan. Door het ontwikkelen van informatieproducten en communicatie naar publieke en private organisaties is de cyber awareness aanmerkelijk toegenomen en de cyberweerbaarheid voor de NSS versterkt. Cybersecurity is pas later in het projecttraject opgepakt. Het was soms lastig cybersecurity binnen lopende trajecten in te brengen. Bovendien leidde de late inbreng ertoe dat er soms weinig tijd was om gewenste verbeteringen aan te brengen.

De fysieke beveiliging is van oudsher geregeld, tijdens de NSS is ook de digitale beveiliging geregeld. Deze zouden standaard beiden moeten worden meegenomen. Voor partijen was niet altijd helder wat de juridische mogelijkheden zijn om indien noodzakelijk in het cyberdomein in te kunnen grijpen.

6.3.2 Conclusie

Het op voorhand bepalen van het normbeeld is van toegevoegde waarde geweest. Dit heeft rust gegeven in die zin dat alleen werd gehandeld als een mogelijke dreiging of incident afweek van het normbeeld.

Cybersecurity dient vanaf de start van de voorbereiding en integraal meegenomen te worden als thema binnen (nationale) evenementen en dient integraal onderdeel uit te maken van de crisisorganisatie.

Ontwikkel cybersecurity instrumenten binnen het stelsel bewaken en beveiligen, complementair aan de fysieke beveiligingsinstrumenten. Doe dit vanuit een 'all hazard' benadering. Ontwikkel hiervoor instrumenten waaronder juridische instrumenten. Het OM dient een juridisch kader te ontwikkelen en bekend te maken. Ontwikkel standaard (ICT) middelen die (overheidsbreed) ingezet kunnen worden bij (nationale) evenementen. Als voorbeeld wordt aangehaald het accreditatiesysteem.

Intensiveer de integratie van cybersecurity binnen de administratieve organisatie (AO) en het Integrale risico management van de (rijks)overheid. Binnen elk departement dient integraal risicomangement te worden opgetuigd, maar zeker ook interdepartementaal.

7 / Samenwerking

7.1 Algemeen

7.1.1 Voorbereiding

Door de intensieve en lange voorbereidingstijd zijn de betrokken partijen onderling meer bekend geraakt met elkaars belangen en werkwijzen, is er sprake van toegenomen vertrouwen en zijn er belangrijke contacten gelegd. Ook met civiele partners is intensief samengewerkt en heeft zich een vergelijkbare winst voorgedaan. De burgemeester van Den Haag heeft gefunctioneerd als coördinerend burgemeester naar de overige gemeenten. Dit heeft in de samenwerking goed uitgekapt. De rol van coördinerend burgemeester is in GRIP 5 voor crisissituaties al omschreven. Bij de NSS was echter geen sprake van een formele crisis, reden waarom de rol is geregeld in een arrangement van samenwerkingsafspraken tussen de verschillende bevoegde gezagen.

7.1.2 Uitvoering

Ook bij de uitvoering van de NSS heeft er intensieve samenwerking plaatsgevonden tussen tal van verschillende partijen op verschillende niveaus. De deelnemende partijen kwalificeren de samenwerking als bijzonder goed en prettig.

7.1.3 Conclusies en aanbevelingen

Er is met name in de voorbereiding op de NSS veel winst geboekt op het gebied van samenwerking met de verschillende partijen. De samenwerking is zeer bevorderd door het opbouwen van goede relaties in de voorbereidingsfase, het gebruik maken van liaisons en samenwerken op locatie. Dat heeft zich vervolgens in de uitvoeringsfase uitbetaald. De uitdaging is deze winst vast te houden en uit te diepen.

De rol van coördinerend burgemeester heeft goed uitgekapt en zou vaker als middel overwogen kunnen worden.

7.2 Oefenen

7.2.1 Voorbereiding

Er hebben vele oefeningen plaatsgevonden, zowel landelijk als lokaal, zowel mono als multidisciplinair. Op basis van de constatering tijdens de oefeningen zijn verbeteringen in de organisatie en processen doorgevoerd. De opgedane ervaringen waren een belangrijke factor in de succesvolle voorbereiding op en inzet tijdens de NSS. Door gezamenlijk te oefenen leren partijen elkaar en elkaars processen en verantwoordelijkheden kennen, wat begrip geeft voor de positie en belangen van de ander en wederzijdse verwachtingen verheldert.

Op onderdelen waren oefeningen laat in de voorbereidingsfase gepland. Dat betekende dat verbeteringsmogelijkheden die uit die oefeningen naar voren kwamen, op het laatste moment en onder grote tijdsdruk dienden te worden aangebracht.

Bij de eindoefening Rijk is gekozen voor een specifiek thema, maar tegelijkertijd was er een generiek uitnodigingsbeleid, waardoor een aantal partijen, die weinig met het thema van doen hadden, onvoldoende in de oefening aan bod kwamen.

7.2.2 Conclusies en aanbevelingen

Oefeningen worden als zeer nuttig ervaren, zowel voor het trainen, als het signaleren van knelpunten en omissies en het opbouwen van netwerken met collega's en partners. Kwalitatief

goede oefeningen geven vertrouwen en leiden onder andere tot rolvastheid bij de deelnemers. Voorwaarde is dat alle partijen deelnemen en in voldoende mate in de oefening aan bod komen. Dit was in de voorbereiding op de NSS niet altijd het geval. Bijvoorbeeld het OM was onvoldoende en te laat betrokken bij het onderwerp oefenen; enerzijds ontbrak de 'wedstrijdspanning' tijdens de oefeningen en anderzijds kwamen te weinig OM-thema's aan bod.

Oefeningen dienen tijdig in de voorbereidingsfase plaats te vinden, zodat voldoende tijd resteert om geconstateerde verbeteringsmogelijkheden te implementeren.

Naast de reguliere multidisciplinaire oefeningen binnen de Veiligheidsregio's is het zaak in ieder geval één keer een nationale oefening te houden met alle partijen gezamenlijk. Indien bij een oefening meerdere partijen worden uitgenodigd, kan dan ook beter worden gekozen voor het oefenen van meerdere thema's tegelijkertijd. Op die wijze kan worden gewaarborgd dat alle deelnemende partijen voldoende aan bod komen.

7.3 Communicatie

7.3.1 Voorbereiding

De betrokken partijen werkten samen in een werkgroep en Kernteam Communicatie, waarbij alle communicatie tussen de partners werd afgestemd en onderling informatie werd uitgewisseld. Als uitgangspunt van de communicatie gold dat iedere partij vanuit de eigen taakverantwoordelijkheid communiceerde. In een tabel was per (deel)onderwerp op het gebied van veiligheid en mobiliteit aangegeven welke instantie voor de woordvoering verantwoordelijk was.

Bij de communicatie over de te nemen veiligheidsmaatregelen is de balans tussen veiligheid aan de ene kant en continuïteit van het maatschappelijk verkeer aan de andere kant als kernboodschap genomen. Het tijdig, helder en eenduidig uitleggen aan bewoners, bedrijven en instellingen in de directe omgeving van het World Forum en elders in de Randstad wat de gevolgen van de top zijn, vormde het doel van de impactcommunicatie veiligheid en mobiliteit.

7.3.2 Uitvoering

De bewoners, organisaties en bedrijven in de veiligheidsring 2, rondom het World Forum en het Kurhaus werden goed geïnformeerd. Bewoners, bedrijven en organisaties waren positief. Er was sprake van heldere en oplossingsgerichte communicatie: alternatieven aanbieden, problemen oplossen dan wel relativeren.

De overlast in de directe omgeving van het World Forum bleek wel groter dan voorzien en aangegeven, met name door de hekken en verkeersafsluitingen, met name door de beperkte mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de volgorde van plaatsing van de Engelse beveiligingshekwerken rondom het World Forum en het vervroegen van lokale verkeersafsluitingen.

De burgemeester van Den Haag fungeerde als boegbeeld van de gemeente richting bewoners en bedrijven.

De heldere opdrachtformulering vanuit het kabinet en de afstemming van de communicatie tussen de partijen heeft ervoor gezorgd dat er een eenduidige boodschap (een waardig, sober en ongestoord verloop van de NSS) rond, tijdens en na afloop van de NSS werd gegeven. Mede hierdoor heeft de communicatie ervoor gezorgd dat geen beroering ontstond rond de (weinig) incidenten tijdens de NSS.

7.3.3 Conclusies en aanbevelingen

De gekozen aanpak, waaronder met name de structuur van een werkgroep en Kernteam Communicatie heeft gewerkt. De communicatie naar bedrijven en burgers heeft rust gecreëerd. Er vond kort voor en tijdens de top een verschuiving van aandacht plaats van (de kosten van) de beveiligingsmaatregelen naar de inhoud van de top en positieve pr voor Nederland. Houd de consequenties voor de organisaties in het gebied goed in beeld (inkomsten derving, functies van een gebouw et cetera).

De te verwachten overlast van de afsluitingen, beperkingen et cetera, waren goed in beeld en zijn voldoende tijdig onder de aandacht van het publiek gebracht. Bepaalde delen van de te verwachten overlast, met name in de nabijheid van het World Forum - zoals het plaatsen van het Engelse hekwerk - zijn achteraf niet realistisch gecommuniceerd. Dit mede onder invloed van late besluitvorming.

Wees ook een volgende keer duidelijk en eerlijk over de overlast die zal komen en zorg met name eerst dat er meer duidelijkheid bestaat over planning in eigen organisatie en communiceer dan naar buiten.

De burgemeester als boegbeeld werkte goed, met name in World Forum gebied waar de burgemeester woont.

De strategie van de impactcommunicatie zou bij vergelijkbare evenementen weer moeten worden gebruikt. Het tussen partijen afstemmen van de communicatie heeft ervoor gezorgd dat incidenten in de publiciteit in proportie werden gehouden.

7.4 Samenwerking NSGBO (Politie) - LSGBO (KMar)

7.4.1 Voorbereiding

Er is sprake geweest van een lange en intensieve voorbereiding door de NSGBO en LSGBO. Ook Defensie was hier, vanuit zijn rol als leverancier van informatie, bij betrokken. Dit gebeurde onder meer bij het concept Tegenhouden (voorbereiding intensivering grensbewaking) en de gezamenlijke ME-oefendagen.

De voorbereiding is goed tot zijn recht gekomen in de uitvoering. Er hebben zich geen verrassingen voorgedaan bij incidenten, bijvoorbeeld bij de Renegade-gevallen en de waarneming en aanhouding van een man met wapens. De planvorming heeft goed gewerkt.

7.4.2 Uitvoering

Tijdens de NSS hebben de NSGBO en LSGBO geïntegreerd samengewerkt, binnen het kader van de bestaande verantwoordelijkheden van respectievelijk de Politie en de KMar. Ook Defensie heeft op locatie deelgenomen aan de samenwerking. Defensie heeft zijn rol vervuld als leverancier van informatie. Indien nodig is Defensie betrokken geweest bij de besluitvorming, maar is daarbij niet in de uitvoeringsverantwoordelijkheid van Politie en KMar getreden.

De colocatie van Politie en KMar in Driebergen maakte dat de samenwerking aanvoelde als één organisatie. Dit was ook het gevolg van de lange en intensieve voorbereidingstijd, waardoor de partijen naar elkaar hebben kunnen toegroeien. Colocatie leidde tot een betere samenwerking dan wanneer er alleen via technische verbindingen gecommuniceerd had kunnen worden.

De Nationaal Commandant NSGBO heeft via videoconferencing periodiek contact gehad met de voorzitter van het AT. Dit informele contact heeft eraan bijgedragen dat niet onnodig is opgeschaald naar de ICCB. Dat gaf rust.

De samenwerking met andere partners ging goed. Wel moest deze partners vaak duidelijk worden gemaakt waarvoor ze bij de NSGBO en waarvoor bij de SGBO's dienden te zijn.

7.4.3 Conclusies en aanbevelingen

Colocatie en daarmee het ontstaan van korte lijnen, heeft de samenwerking zeer bevorderd. De rolverdeling was helder en duidelijk.

Overwogen dient te worden deze samenwerking tussen Politie, KMar en Defensie te continueren en het opgebouwde vast te houden. Het gaat daarbij vooral om het oefenen, het gebruik maken van elkaars capaciteiten en middelen, de colocatie, de structuren, de mensen/het netwerk/de liaisons en de samenwerking tussen (N)SGBO's.

Veel vragen van partners zijn af te vangen door in een vroeg stadium multi te oefenen. NSGBO-LSGBO betreffen weliswaar de uitvoering van politietaken, maar andere partners dienen goed te worden aangehaakt.

7.5 Transport Heads of Delegation

7.5.1 Voorbereiding

Bij de NSS is er bijzondere aandacht geweest voor de vervoersbewegingen van de delegatiehoofden. Onder meer hiervoor is er een complex aan statische en dynamische verkeersmaatregelen rond de NSS 2014 getroffen, die zowel in de planvormings- en operationele fase bij de betrokken uitvoeringsorganisaties (lokale, regionale en landelijke wegbeheerders) zijn belegd. Daarbij is gekeken naar de effecten van deze vervoersbewegingen op de algehele mobiliteit in Nederland voorafgaand, tijdens en direct na het evenement, en er is geadviseerd aan het bevoegd gezag over eventueel te nemen maatregelen met betrekking tot de algehele mobiliteit. Dit in samenspraak met relevante partners.

Tot op het laatste moment, zelfs tijdens de NSS, is de werklust van beveiliging zwaar verhoogd onder andere door een scherpe toename in het aantal te beveiligen personen (bijna verdubbeld) en het op het laatste moment toelaten van personen in de beveiligde zone. Oorzaken hiervan waren onder meer politieke druk en de flexibiliteit vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken om aan extra wensen van delegaties te voldoen. Dit op zich werd weer mede veroorzaakt doordat op het laatste moment een overleg van de G7 binnen de beveiligde zone werd ingelast. Weliswaar heeft dit geen dusdanige consequenties gehad dat de operatie geen doorgang heeft kunnen vinden, maar met name de Politie liep op de grens van haar capaciteit - vooral voor wat betreft opgeleid bewakings- en beveiligingspersoneel. Het tot op het laatste moment honoreren van extra wensen, zonder de capaciteit van de beveiligende diensten voldoende in acht te nemen, kan uiteindelijk consequenties hebben voor het niveau van beveiliging, wanneer mensen worden ingezet voor beveiligingswerkzaamheden, waar zij niet volledig voor zijn opgeleid of wanneer mensen extreem lange diensten moeten draaien.

In de media en bij het publiek is door een goede impactcommunicatie een omslag bereikt van 'wij willen geen overlast' tot 'meebewegen en uitgaan van een zoveel mogelijk te beperken overlast'. Er is vroegtijdig begonnen met communiceren naar burger en bedrijfsleven. Daarbij

is open en eerlijk gecommuniceerd over de effecten, waardoor burgers en bedrijven mee zijn gaan denken over het beperken van de overlast. Dit heeft mede geleid tot de nodige flexibiliteit in de opstelling van de maatschappelijke organisaties. Er is uiteindelijk geen verkeersinfarct of iets van dien aard ontstaan. Dit heeft het risico in zich dat een volgende keer impactcommunicatie op verkeer een zwakker effect heeft (vergelijk: het KNMI code rood alarm). Hiermee dient een volgende keer rekening te worden gehouden.

7.5.2 Uitvoering

In de operationele fase van het NSS 2014 zijn de verkeersmaatregelen gecoördineerd vanuit de Verkeersgeleidingscentrale (VGC) die werkte vanuit de politielocatie Driebergen van de Politie. De stoetjes zijn op nationaal niveau aangestuurd onder regie van het Hoofd Bewaken en Beveiligen NSGBO. Het ging hierbij om veel locaties, veel verplaatsingen in een druk en dichtbevolkt gebied.

De wijze van organiseren van het transport volgde de beginselen flexibel, onafhankelijk en heldere uitgangspunten. Vooral de uitgangspunten over de omvang van de stoetjes (meer personen of vervoermiddelen dan afgesproken komen er niet in) en de vaste samenstelling van de begeleiding, waardoor ieder stoetje onafhankelijk kon opereren werkten goed.

Er is gebruik gemaakt van een tracking en tracing systeem om de stoetjes te volgen. Hierdoor was te allen tijde duidelijk waar de voertuigen van de Heads of Delegation zich bevonden.

7.5.3 Conclusies en aanbevelingen

De opgedane ervaringen en werkwijze dienen te worden geborgd, zodat die in toekomstige gevallen nog beter kunnen worden toegepast. Dit kan in een platform bewaken en beveiligen, waarin of waaronder de betrokken partijen op de verschillende niveaus een netwerk kunnen vormen. Borging kan plaatsvinden in de Werkwijze Nationale Evenementen. Deze biedt een gemeenschappelijke taal en een heldere structuur. Deze structuur moet niet rigide worden toegepast, maar flexibel. Criteria voor de (wijze van) inzet kunnen zijn: regio-overstijgend en maatschappelijke impact.

Indien er sprake is van een hoog aantal verplaatsingen van beveiligde stoetjes binnen een beperkte tijd, dienen de werkprocessen Bewaken en beveiligen en mobiliteit dicht op elkaar te worden georganiseerd, en eventueel in gezamenlijk verband te worden geopereerd, maar met een duidelijk onderscheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (rolduidelijkheid en rolvastheid).

De werkwijze VGC, in het bijzonder het bij elkaar brengen van de verschillende betrokkenen, gaf een goed inzicht op nationaal niveau (actueel verkeersbeeld). Er kan nog meer de nadruk worden gelegd op de gehele keten. Mensen achteraan de keten weten niet (tijdig) wat aan de voorkant gebeurt. Zo kan het voor BZ interessant zijn te weten waar een delegatiehoofd zich bevindt in verband met de ontvangst later in het World Forum.

Het tracking and tracing heeft goed gewerkt. Dit kan verder worden verfijnd, vooral wat betreft de visualisatie van gegevens. Dit systeem kan worden gebruikt bij allerlei nationale verkeersstromen, bijvoorbeeld bij voetbalwedstrijden, het EU-voorzitterschap, nucleair transport. De techniek moet standaard beschikbaar worden gemaakt.

Houd bij een volgend evenement bij de impactcommunicatie er rekening mee, dat het succes van de impactcommunicatie van de NSS er toe kan leiden, dat burgers de volgende keer de impact van een evenement zullen onderschatten (KNMI code rood effect).

7.6 Accreditatie en screening

7.6.1 Voorbereiding

Voorafgaand en tijdens de NSS is een groot aantal screenings uitgevoerd ten behoeve van de accreditatie van personen. De betrokken diensten zijn ingericht op het doen van naslag op een case-by-case basis en niet op het doen van massa naslag. Het heeft veel tijd en een flinke inspanning gevergd om ervoor te kunnen zorgen dat de diensten konden meebewegen met de vraag. Dit was niet alleen een uitdaging qua capaciteit (extra mensen), maar ook qua techniek (een functionerend web-based systeem).

7.6.2 Uitvoering

In het kader van de weerstandsmaatregel die accreditatie feitelijk is, is voor een aantal personen op voorhand een negatief advies afgegeven. Alle keren heeft BZ dit negatieve advies opgevolgd en de desbetreffende personen geen pas afgegeven. Daarnaast zijn er waarschijnlijk ook nog mensen die zich op voorhand al niet hebben aangemeld juist vanwege deze screening (preventieve werking). Bij het niet afgeven van passen hebben zich geen politiek-bestuurlijke gevoeligheden voorgedaan.

7.6.3 Conclusies en aanbevelingen

Dankzij de inspanning van de betrokken partijen is het screening- en accreditatieproces uiteindelijk goed doorlopen.

Overweeg om zowel op deskundigheid als op techniek voor toekomstige grote evenementen één rijks-systeem voor accreditatie op te zetten. Wanneer dit voor de NSS beschikbaar was geweest, had dit niet alleen de totale inspanning maar ook de last-minute piekwerkzaamheden en stress (met name op het gebied van cyber) verminderd. Het verdient aanbeveling dit snel op te pakken. Op dit moment zijn de mensen met de kennis nog aanwezig, is de kennis nog 'vers' en bestaat de voor de NSS ontwikkelde accreditatiesoftware nog. Indien hiervoor wordt gekozen, kan het bestaande systeem verder worden fijn geslepen. Zo kan bijvoorbeeld het automatisch uitlezen van paspoorten worden gerealiseerd. De gehanteerde werkwijze is vastgelegd in een systeemontwerp dat behulpzaam kan zijn voor een volgend evenement waarbij massa naslag aan de orde is.

Bij toekomstige grote evenementen waarbij een groot aantal personen dient te worden geaccrediteerd dient te worden bevorderd dat zoveel mogelijk aanvragen vroegtijdig worden afgehandeld om zo piekbelasting zoveel mogelijk te voorkomen. Ook dan moet de organisatie worden ingericht op een zeer late en grote piekbelasting.

Er zullen altijd last-minute situaties ontstaan, plannen wijzigen of druk worden uitgeoefend. Hier dient binnen het accreditatieproces rekening mee te worden gehouden, door procesafspraken te maken over hoe met last-minute zaken om te gaan: bijvoorbeeld wie dit regelt en hoe/of personen toegang (een pas) krijgen.

8.1.1 Uitvoering

De uitvoering is over het algemeen goed verlopen. Het resultaat was goed en het verloop was veilig. Er is gewerkt volgens de in documenten vastgelegde structuren en taak- en verantwoordelijkheidsverdeling. De uitvoering is zoveel mogelijk conform de opgestelde draaiboeken, scenario's en bestuurlijke sleutelbesluiten afgehandeld. Door de heldere kaders was er ook voldoende flexibiliteit in de uitvoering om actuele ontwikkelingen op te kunnen vangen. Afwijkingen zijn opgevangen binnen de tevoren opgestelde scenario's.

Een voorbeeld van de genoemde flexibiliteit is dat een aantal hooggeplaatste personen op het laatste moment aanwezig diende te zijn in ring 2. Voor hen is een afwijkende procedure toegepast rond accreditatie en CBRN-E onderzoek van vervoermiddelen. Het verdient aanbeveling in voorkomende gevallen te kunnen werken vanuit een gemeenschappelijk overeengekomen scenario.

De Politie heeft op onderdelen op de grenzen van haar beschikbare specialistische capaciteit gewerkt. De NSS was voor de Politie de grootste operatie tot nu toe en een enorme logistieke uitdaging. Ondanks strakke interne afspraken is de Politie er niet in geslaagd het logistieke proces volledig naar wens te laten vervullen. Dit had onder andere te maken met de mutaties rond het programma van de NSS en de bilaterale afspraken van de deelnemende delegaties, de verdubbeling van het aantal te beveiligen personen, het last minute besluit om de "blauwe stoetjes" te begeleiden en een zeer rustig veiligheidsbeeld waardoor een vroegtijdige afschaling opportuun was. Ondanks de inzet van expertise vanuit Defensie bleek dat dit soort operaties een zeer strakke centrale aansturing en discipline van de betrokken medewerkers vereist. Dit heeft echter vooral invloed gehad op het comfort en de arbeidstijden van politie-medewerkers en heeft geen consequenties gehad voor de operationele inzet voor de veiligheid in Nederland en in het bijzonder rondom de NSS.

8.1.2 Conclusies en aanbevelingen

De NSS wordt over algemeen als positief ervaren. Alle betrokken organisaties stelden zich meewerkend en flexibel op en werkten naar hetzelfde doel toe.

Er is voldaan aan de opdracht die door het kabinet was gegeven: een veilige, waardige en ongestoorde NSS. De NSS is volgens planvorming, inclusief de gewenste flexibiliteit, verlopen. Den Haag bleef bereikbaar en het maatschappelijk verkeer heeft weinig hinder ondervonden

Grotendeels is de veiligheidsoperatie verlopen binnen de planvorming en opgestelde scenario's. Op onderdelen is waar daar aanleiding voor was, afgeweken van de planvorming. Deze flexibiliteit van partijen heeft bijgedragen aan een goed verloop.

Partijen dienen wel zoveel mogelijk voorafgaand aan de besluitvorming over bijstelling van programma's operationele beveiligingsdiensten te consulteren op de effecten van het genomen besluit op de veiligheidsoperatie.

9

Algemene conclusie

Er heerst tevredenheid over het algemene verloop van de NSS, zowel in de voorbereiding als in de uitvoering. Aan de opdracht is voldaan. De uitgangspunten waardig, veilig en ongestoord zijn gehaald.

Het NSS-proces kan ook voor de lange termijn een positieve doorwerking hebben. Ervaringen en geleerde lessen kunnen worden meegenomen. Innovaties kunnen worden behouden. Verder heeft de intensieve samenwerking er toe geleid dat relaties met externe partijen zijn verdiept en dat contacten over andere onderwerpen met de samenwerkingspartners merkbaar gemakkelijker en soepeler verlopen. Belangrijk aandachtspunt is hoe dit ook in de toekomst kan worden vastgehouden.

10

Aanbevelingen

10.1 Vasthouden

- Bevorder de samenwerking door in de voorbereidingsfase de verschillende invalshoeken en capaciteiten te delen en zoveel mogelijk contactgegevens uit te wisselen en door het gemeenschappelijk oefenen van de staven. Maak gebruik van liaisons. Bevorder de samenwerking door zoveel mogelijk in één ruimte te zitten, of in ruimtes op één locatie.
- Betrek bij volgende evenement zoveel mogelijk vanaf het begin alle betrokken partijen op zoveel mogelijk onderdelen in de voorbereidingsstructuur, maar met een duidelijk onderscheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (rolduidelijkheid en rolvastheid).
- Overweeg bij grote evenementen vaker deelname van de NCTV in de lokale gezagsdriehoeken.
- Werk vaker met een gepositioneerde projectgroep Veiligheid en daaraan gelieerde multidisciplinaire expertgroepen. Besteed daarbij aandacht aan de afweging tussen de behoefte aan expertgroepen op verschillende thema's en de toename van complexiteit bij de toename van het aantal expertgroepen, en aan de onderlinge afstemming tussen de expertgroepen. Laat een eventueel afstemmingsoverleg aansluiten op de fasen van het traject.
- Bij volgende evenementen dient steeds te worden afgewogen of een integraal draaiboek wenselijk is, of dat er meer op pragmatiek en flexibiliteit dient te worden gestuurd.
- Borg de ontwikkelde matrix van scenario's en sleutelbesluiten om verantwoordelijkheden en rollen scherp te stellen.
- Gebruik de onder de Koepelnotitie ontwikkelde documenten als basis voor volgende evenementen. Geadviseerd wordt deze op te nemen in het Handboek Nationale Evenementen.
- Overweeg vaker de rol van coördinerend burgemeester bij een nationaal evenement.
- Overweeg vaker de samenwerking tussen Politie, KMar en Defensie via de samenwerkingslijn NSGBO-LSGBO toe te passen en hou het tijdens de NSS opgebouwde netwerk vast.

- De bij de NSS gevolgde strategie van de impactcommunicatie dient bij vergelijkbare evenementen weer te worden gebruikt. Leg daarbij tijdig, helder en eenduidig aan bewoners, bedrijven en instellingen die mogelijk overlast ondervinden van een groot evenement uit wat de gevolgen van de top zijn.
- Houd bij een volgend evenement bij de impactcommunicatie er rekening mee, dat het succes van de impactcommunicatie van de NSS er toe kan leiden, dat burgers de volgende keer de impact van een evenement zullen onderschatten (KNMI code rood effect).
- Pas vaker het concept van 'advance visits' toe om het beveiligingsconcept aan betrokkenen te communiceren.
- Houd de AT/ICCB-structuur waarbij alle deelnemende partijen vertegenwoordigd waren in het AT vast. Overweeg de bezetting van het AT meer flexibel in te richten door voorafgaand aan het AT te bepalen welke personen gezien de te bespreken thema's aanwezig moeten zijn. Hierbij dient wel altijd van elke partij één vertegenwoordiger aanwezig te zijn.
- Maak bij een volgend evenement goede afspraken tussen AT en ASIC over het gebruik- en de duiding van informatie. Het AT wordt geadviseerd de situatieschets en duiding voortaan terug te koppelen aan de ASIC, zodat de ASIC kan constateren of de strekking van de in het AGVB ingebrachte informatie voldoende is teruggekomen in het AT. Om het vertrouwen in elkaars kennis en kunde, alsmede het zicht op elkaars informatiebehoeften dient te worden bevorderd, bijvoorbeeld door afspraken te maken over de werkwijze en door regelmatig te oefenen. Begin tijdig met voorbereiden en met oefenen bij een ASIC.
- Overweeg bij een volgend nationaal evenement met een omvang als de troonswisseling of de NSS wederom gebruik te maken van een ASIC. Daarbij is maatwerk noodzakelijk; zowel het doel als de omvang dient te worden toegesneden op het specifieke evenement. Indien wordt besloten vaker een ASIC in te zetten, dient aandacht te worden besteed aan het samenspel tussen ASIC en de techniek (onder meer LCMS). Maak stevige afspraken over de relatie AGVB enerzijds, en situatieschets inclusief duiding die bij het AT wordt ingebracht, anderzijds.
- Pas LCMS vaker toe voor de informatiedeling tijdens grote evenementen. Zorg daarbij dat de betrokken partijen de beschikking krijgen over de juiste toegangsrechten om informatie te verkrijgen.
- Hanteer bij cybersecurity een normbeeld om te bepalen wanneer bij een cyberdreiging of -incident gehandeld dient te worden.
- Neem cybersecurity vanaf de start van de voorbereiding en integraal mee als thema binnen (nationale) evenementen en maak cybersecurity integraal onderdeel van de crisisorganisatie.
- Ontwikkel cybersecurity instrumenten binnen het stelsel bewaken en beveiligen, complementair aan de fysieke beveiligingsinstrumenten. Doe dit vanuit een all hazard benadering. Ontwikkel hiervoor instrumenten waaronder juridische instrumenten. Het OM dient een juridisch kader te ontwikkelen en bekend te stellen.

- Ontwikkel standaard (ICT) middelen die (overheidsbreed) ingezet kunnen worden bij (nationale) evenementen, zoals een systeem/software voor accreditatie en screening of tracking and tracing.
- Intensiveer de integratie van cybersecurity binnen de administratieve organisatie (AO) en het Integrale risico management van de (rijks)overheid.
- Borg de opgedane ervaringen en werkwijze van het transport van de Heads of Delegation. Bewaken en beveiligen en mobiliteit dienen bij dergelijke operaties dicht op elkaar te opereren, eventueel in gezamenlijk verband, maar met een duidelijk onderscheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (rolduidelijkheid en rolvastheid).
- Pas vaker de werkwijze Verkeers Geleidings Centrale (VGC) toe, in het bijzonder het bij elkaar brengen van de verschillende betrokkenen. Leg daarbij voldoende nadruk op de gehele keten.
- Verbeter het toegepaste tracking and tracing, vooral op het punt van de visualisatie en borg het systeem.
- Overweeg om zowel op deskundigheid als op techniek voor toekomstige grote evenementen één rijkssysteem voor accreditatie op te zetten. Indien hiervoor wordt gekozen, kan het bestaande systeem verder worden fijngeslepen.

10.2 Geleerde lessen

- Bij de voorbereiding van een groot evenement verdient het aanbeveling een bewuste afweging te maken tussen de benodigde tijd voor een goede voorbereiding en de benodigde druk om efficiënt te werken. Indien een lange voorbereidingstijd een gegeven is, maak hier dan gebruik van door ook de nazorg alvast volledig voor te bereiden en in te regelen.
- Voor een voorbereiding die recht doet aan alle belangen en competenties is betrokkenheid vanaf het begin van alle betrokken partijen gewenst. Markeer duidelijk de start van het voorbereiding.
- Oefeningen dienen tijdig te worden georganiseerd, zodat eventuele geconstateerde verbetermogelijkheden kunnen worden toegepast. Verder dienen alle partners volledig te worden betrokken bij het oefenen, zodat ook elke partner er de voordelen uithaalt.
- Afspraken over de bestuurlijke afstemming in de gezagen en de verdeling van verantwoordelijkheden dienen tijdig voor aanvang van een evenement te worden gemaakt, zodat de uitvoerende diensten in hun voorbereiding voldoende tijd hebben deze afspraken mee te nemen.
- Bij het toekennen van extra wensen van buitenlandse delegaties dienen de consequenties voor het niveau van beveiliging te worden meegewogen. Hierbij dient in het bijzonder rekening te worden gehouden met de capaciteit van de betrokken(specialistische) politiediensten. Wijzigingen op het programma dienen tijdig te worden aangemeld, zodat de betrokken operationele diensten een redelijke tijd hebben om extra maatregelen te treffen.

- **Beperk de classificatie staatsgeheim van documenten en data tot het allernoodzakelijkste, om zoveel mogelijk uitwisseling tussen de partijen in het kader van de samenwerking mogelijk te maken, zowel in de voorbereiding als in de uitvoering.**
- **Stel op een zo vroeg mogelijk tijdstip het rubriceringsniveau van de uit te wisselen informatie vast en richt een bijbehorende ICT-infrastructuur in.**
- **Bevorder bij toekomstige grote evenementen waarbij een groot aantal personen dient te worden geaccrediteerd dat aanvragen vroegtijdig worden afgehandeld om piekbelasting zoveel mogelijk te voorkomen. Richt ook dan de organisatie in op een zeer late en grote piekbelasting.**
- **Maak binnen het accreditatieproces afspraken over hoe met last-minute zaken om te gaan.**

Uitgave

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

info@nctv.minvenj.nl

www.nctv.nl

Januari 2015